

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold.,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opraviništvo sta na mestnem tergu št. 10.

Pridiga o cerkveni glasbi.

(Dalje in konec.)

3. Ako hočemo, da petje doseže svoj namen, treba tudi lepega in razločnega prednašanja. Star pregovor pravi: „Kar iz sercé ide, tudi v sercé pride.“ Pevce mora tako peti, da ga vsi lahko razumejo. Peti mora občutljivo; poznati se mora namreč, da je pesen odmev njegovih serčnih čutil.

Sv. Evdoksija je dolgo, dolgo nepošteno in pregrešno živela. Svoje vesti ni kar nič poslušala, in za Boga ni marala. Neko noč čuje sv. pesen iz sosedne hiše. Potujoč menih, ki je tamkaj prenočeval, popeval je poslednjo sodbo; kaj namreč imajo pričakovati pravični, kaj grešniki. Ta pretresljiva pesen šeže Evdoksiji tako globoko v sercé, da se prebudi iz spanja pregrešnosti in koj v jutro pošlje po meniha, da bi ji te resnice še obširneje razložil. To razlaganje jo je tako ganilo, da poklekne pred meniha in svoje pregrešno življenje očitno spozna. Ob enem ga prosi za svét, kaj ji je storiti. Menih ji pokaže pot pokore, katero je ona takoj nastopila in odslej ni jenjala Boga prositi odpuščenja.¹⁾

4. Najlepše bi bilo, da bi ljudstvo po cerkvi pevalo in si lajšalo čutila, katera premišljevanje večnih resnic obudi. Vendar naj ljudstvo pevcev-voditeljev ne prevpije, da se pobožnost ne moti in nered ne naredi. Če pevci novo pesen pojó, naj ljudstvo molčé posluša toliko časa, da se je popolnem priuči, in naj si k serci vzame resnice, ki jih pesen opeva. Kdor pa nima sluha za petje, ali besed ne zna, naj pa iz molitvene knjige ali pa pobožno sveti rožni venec moli.

Iz rečenega se lahko povzame, da petje ni tako brez namena, kakor bi kdo misliti vtegnil. Cerkevno petje pa še posebno zasluži občne pozornosti. Zatoraj se že v sv. pismu na mnogih krajih bere o pobožnem petji. V zahvalo za srečno rešitev iz Egipta je Mojzes zapel Bogu zahvalno pesen; Debora je Bogú hvalo prepevaje oznanovala zmago nad sovražniki, in Ana Boga hvalila za zaželeno detece — preroka Samuela. Tudi David opeva v svojih psalmih zdaj srečo nedolžnega, bogaboječega moža, zdaj slavo, vsemogočnost in dobrotljivost božjo; z milimi glasovi obžaluje svoje pregrehe, in prosi odpuščenja; s psalmi se je Izraelsko ljudstvo v tempeljno navduševalo za vse,

¹⁾ Kerš. Dev. str. 54.

kar je dobrega. S pesnijo so se zahvaljevali trije mladenči v ognjeni peči Bogu za srečno rešitev. Ko je Marija mati božja postala, zapela je prekrasen spev: „Moja duša hvali Gospoda“... Caharija je opeval srečo bližnjega izveličanja, in stari Simeon Izveličarja, kojega je v svojem naročji zibal.¹⁾ — Iz skrivnega razodenja vemo, da angelji v nebesih pojó: „Svet, svet, svet je Bog vojskinih trum!“ Izveličar sam je po svoji zadnji večerji z apostoli vred pel hvalno pesen, in svetniki v nebesih pojó novo pesen Jagnjetu, ki je zánje kri prelilo.²⁾

Zavoljo tega je tudi sv. katoliška Cerkev vpeljala petje pri božji službi, in zánj vedno posebno skerb imela. V vsih časih so tudi živeli svetniki, ki so se za sveto petje posebno zanimali. Sv. Ambrozij, Gregorij Nacianžan, Efrem, Alfons Marija Liguori, ti vsi so svojo vero, ljubezen in svoje spoštovanje do Boga izrazili v spevih, polnih svete gorečnosti. Čas mi ne dopušča, natanko popisati, kaj je storil sv. papež Gregorij za cerkveno petje. Govoriti hočem le še o cerkveni glasbi posebej in od orgelj.

II. del.

V stari zavezi so rabili godbena orodja. Kralj David je s harpo spremljeval svoje psalme. V 149. in 150. psalmu pa vabi Sijonske otroke (Izraelce), naj Boga hvalijo s pavkami in harpo — s trobentami in citrami — s piščalkami in lepozvonečimi cimbali. Ni mi pa znano, da bi bili kristijani prvih stoletij pri božji službi rabili kaka godbena orodja, pač pa je bilo cerkveno petje sploh v navadi. Tertulijan nam pripoveduje, da so kristijani božjemu Odrešeniku prepevali zahvalne pesni, preden je še dan napočil. Sv. Bazilij piše, da je bilo na Jutrovem splošno cerkveno petje v navadi, in da je cela cerkvena občina prepevala, možje, žene in otroci. Do sedmega stoletja so verniki pri božji službi prepevali psalme, in sicer so stali v dveh verstah, kakor še dandanašnji pri nas duhovniki pri slovesnih večernicah, ali kadarkoli psalme prepevajo. Kristijani se pri takem ravnanji niso utrudili, ker je ena versta počivala in molčé premišljevala, kar in kadar je nasprotna versta pevala. V nekaterih cerkvah so izvolili pevce, ki so zbujali v ljudstvu pobožne misli in občutke, v drugih je pela cela občina, in v petji povzdignila serce k Bogu, kakor nam priča ravno sv. Bazilij. V sedmem stoletji pa je papež Vitalijan vpeljal orglje, da bi spremljevale petje. Tako se je začela v cerkvi sv. glasba, in je do današnjega dné v njej ostala, kar je popolnoma prav. S petjem in sv. glasbo kažemo, da so nam božje zapovedi sladak jarem, in da jih spolnjujemo bolj iz ljubezni do Boga, kot iz strahú pred zažugano kaznijo. Zatoraj pravi David: „Tvoje zapovedi so mi petje v kraji mojega popotovanja“.³⁾ Cerkevno petje in sv. glasba razpodi vso žalost in grenkost iz naših serc, in jih napolni z notranjo sladkostjo ter svetim veseljem; napolnjuje jih sè zaupanjem in ljubeznijo do Bogá, povzdigne naša serca in našega duhá na kvišku v nebesa in mnogokrat izvabi človeku pobožne solzé iz očes. Cerkevno petje obvaruje človeka zalezovanja hudobnega duhá in kroti njegove strasti; olajša mu bolečine in dviga poterto dušo proti nebesom; tolaži ga v žalosti in ga

¹⁾ Sl. č. čas. N. 23. str. 179.

²⁾ Pekec. str. 361.

³⁾ Psalm 118, 54.

stori deležnega darov sv. Duha. Sv. pismo nam pripoveduje, da je kralja Savla zapustil duh božji. Od tega časa je hodeval tužen in potert okoli. Privedli so k njemu Davida; ta pa je znal igrati na harpo. Ostal je tedaj pri Savlu in ga s harpo razveseljeval, kadarkoli se je tega otožnost lotila. Glejte, kako koristno je sv. petje, in kak dar božji je cerkvena glasba.¹⁾

Iz tega malega, kar sem o cerkveni glasbi govoril, ste lahko povzeli, zakaj se je glasba v cerkev vpeljala, in čemu služijo orglje. Lahko ste spredvideli, da je glavna stvar petje, in da orglje petje le podpirajo. Orglje tedaj ne smejo petja motiti, ampak podpirati; ne smejo ga prevpiti, ampak nežno spremljati; z eno besedo: petje in orglje naj si bratovsko podajo rokó.

Vsakdo pa tudi vé, da to, kar se na orgljah ali drugih godbenih orodjih igra, zavoljo tega še ni cerkveno, ker se v cerkvi igra. Žalibog, dandanašnji vlada zelo necerkven duh v glasbi, cerkvi namenjeni, in okus ljudstva je zelo popačen. Glasba je posvetna in necerkvena postala, v žalost pravičnim in pobožnim. Človek, ki pozna namen cerkvene glasbe, bi pretakal radi tega kervave solzé. Kar je lepo na plesiši, to še ni lepo in primerno za cerkev. Namen cerkv. glasbe je blag in vzvišen; njen namen ni, nog kvišku dvigati, ampak sercé dvigniti v nebó; ne sme človeka navezati na posvetno, ampak vneti ga za nebesa; ne vzbujati v njem meseno ljubezen, ampak vnemati njegovo sercé s plamenom božje ljubezni, napolnjevati ga z navdušenostjo za čednost in pobožnost. Kdor tedaj želi ali zahteva, da se v cerkvi okrogle igrajo, komur dopade le valček ali polka, ta očitno kaže, da nosi v sebi posvetno sercé, ki se ne more več dvigniti proti nebu; on kaže, da mu je cerkev tako malo častitljiva, kakor plesišče. Morda se moje besede komu izmed nas neverjetne zdé, ali vsaj neumljive. Upam pa vendar, da mi bo prav dal vsak, kdor ima cerkev za hišo božjo, za stanovanje Najvišjega, kjer sam Bog vidno stanuje v podobah kruha. Kdor ima le še iskrico čutja za božje, za nebesa, ta mi bo priterdil; če mu le ni posvetnost vso ljubav do Boga zadušila.

Da tedaj cerkvena glasba namen doseže, mora v resnici cerkvena, sveta biti; namreč taka, da bo v človeškem srcu tudi sveta čutila budila.

Orglje nas pa tudi marsikaj lepega učijo, česar bi ne smel zamolčati. Pa ker ni več dosti časa, naj le nekaj malega omenim. Ljubi moji! V orgljah vidite velike in male piščali, ki debelo in tanko pojejo. Tudi ljudje na svetu so veliki in mali, bogati in revni. Lepa je piščal, če je velika in svetla, veličasten je njen glas. Ali sama še ne dá harmonije, ampak mora stopiti v zvezo z manjšimi in celó majhnimi piščalimi, in ta družba stori lepoglasje, ki človeku kar sercé topi. Tudi božja previdnost je svoje darove po svetu različno razdelila. Dva človeka skoro nista enako nadarjena. Pet perstov imamo na roci, pa vsak je drugačen. Vsa ta razlika pa se po božji neskončni modrosti spoji v lepo soglasje, če ga le mi ne kalimo po svoji neprevidnosti. To soglasje prihaja iz kerščanske ljubezni do bližnjega, vsled katere je vsakdo dolžan bližnjega spoštovati, v sili ga podpirati, v njem častiti božjo podobnost, s kratka: ravnati ž njim, kakor si sami želimo, da bi se z nami ravnalo. Kolikorkrat tedaj orglje pogledate, ali njih glas poslušate, spominjajte se precej, kaj vas učijo, namreč bogatince ponižnosti, revne poterpežljivosti in vdanosti

¹⁾ Pekec. Razlag. sl. B. p. 359.

v voljo božjo, vse brez razločka pa vzajemne ljubezni, ki je prva in najvažniši zapoved naše sv. vere.

Ljubi moji! Dolgo že ste gojili željo, postaviti nove orglje v svoji farni cerkvi; ali dolgo se to ni dalo vresničiti. Danes pa se vam je želja spolnila; orglje so postavljene — lepo delo. Vsakemu, ki jih vidi ali sliši, smeje se sercé! Veliko ste morali sicer žrtvovati; pa pozabite na to, saj je za božjo čast.

Donite tedaj orglje v božjo čast; obnovite v vernikih vnemo za čednost in krepost, zbučajte pravo pobožnost. Vaša vera, ljubi kristijani, naj se pomnoži, upanje vkrepi, ljubezen na novo vname; odtergajte svoja serca od sveta, in imejte jih pri Bogu, katerega boste potem v zboru angeljev in svetnikov na veke vživali in ž njimi pevali: „Svet, svet, svet si ti Bog Sabaot!“ Amen.

Dodatek.*) — Lansko leto sem vam na binkoštno nedeljo pridigal o cerkvenem petji in o cerkveni glasbi, ter vam razložil, da je cerkvena glasba od svetne (glasba za ples in druge svetne veselice) popolnem različna. Namen cerkvene glasbe je sercé kvišku dvigniti, ne nog dvigovati. Veselilo me je slišati, da ste vsi, kolikor vas je pametnih in previdnih, moje besede poterdili, da celo grajavci in zabavljivci niso nič zoper to imeli. Ker so pa nekateri jeli na novo svojo modrost na terg nositi, in pripovedovati, da ne vedó, kdaj je petek ali svetek, zdi se mi potrebno, to reč še enkrat sprožiti. Mislil sem o tem celo pridigo narediti; ker bi pa le nekatere zadevala, nisem hotel drugih potrebnih resnic v nemar puščati, in le o tej govoriti. Tudi sem že mislil o tej stvari popolnem molčati; in res bi ne bil čerhnil besedice, ko bi bili modrovali le kaki mladenički, ki te reči ne razumejo. Ker pa slišim, da se celó nekateri moške nad tem spodtikavajo, opominjevanje ne bo odveč.

Vprašam tedaj grajavce, ki bi le radi okroglo in na skok v cerkvi imeli: Ali veste, kaj je cerkev? Ali veste, kaj je sv. maša? — Cerkev je hiša božja, kraj, kjer se Bog časti, toraj ne hiša za kratek čas in dobrovoljo, ali celó za ples. In kaj je sv. maša? Sv. maša je nekervava daritev nove zaveze, spomin tiste kervave daritve, ki jo je Jezus Kristus za nas na križi opravil. Če se pa pri sv. maši obhaja spomin Jezusovega terpljenja, ali se spodobi pri sv. maši kaj okroglega za ples? Ako so ti oče umerli, ali se mati ločili od tega sveta; recimo, da sam ležiš na smertni postelji, ali boš v takih okoliščinah godce najel, da bi ti jedno na skok vrezali? Ko bi bil stal pod Jezusovim križem, na katerem je visel sam Božji Sin, poln ran in bolečin, in pod katerim je stala Božja Mati v sercé prebodena s sedmerim mečem žalosti; vprašam te: bi se ti bilo pač zljubilo poslušati kako okroglo? — Kdor toraj med sv. mašo išče posvetnega veselja, kaže, da Jezusa ne ljubi, da mu za sveto mašo nič ni mar, in po tem takim ni boljši od Jezusovih sovražnikov, ki so ga visečega na sv. križi zaničevali.

Pa bi vtegnil kdo reči: Saj tudi drugje tako ravna. Na to rečem: Kdor to terdi, ni dosti po svetu hodil in ne dosti slišal. Če imajo tudi pri nas v jedni ali drugi fari tako navado, vendar povsod ni tako. Slišal sem poštenega tujca čuditi se in reči: Kako da pač duhovni terpe na tako svetem mestu take razvade?

*) Tega sem našel pisanega v slovenskem jeziku na malih koščekih papirja. Priobčim ga, kakoršen je. Razmere, zaradi katerih je bil sestavljen, niso težko povzeti. P. H. S.

Če je tako napak, pravijo drugi, zakaj pa drugi duhovni to terpé? To ni prišlo od duhovnov, ampak od takih organistov, ki so se posvetnim ljudem prikupovali, da bi jih hvalili ali jim obilniši biro dajali. Siromački namreč niso znali cerkveno orgljati, toraj so pa take skakljavaste orgljati začeli, da bi bili vsaj nekoliko godili posvetnim poslušalcem. Noben pošten in moder orgljavec naj tega ne stori; bolje je ljudem zameriti se, kakor pa Bogú.

Tretji pravijo: Če je bilo doslej dobro, zakaj bi pa odslej ne bilo? Na to rečem, da to za cerkev nikoli ni bilo dobro, temveč le za posvetne ljudi. In če je tudi dobro bilo, ali si pameten človek ne bo tega izvolil, kar je še boljše? Naši predniki tudi pluga in brane niso poznali, ampak so sè zakrivljenim kolom zemljo preoravali; tudi se niso v suknjo in hlače oblačili, ampak le v neustrojene kože. Tako orodje in taka obleka je bila tistikrat dobra; dandanašnji pa ne bo nikomur na misel prišlo, na tak način polje obdelavati, ali sebe in svojo družino v kože oblačiti.

Tudi bi vtegnil kdo reči: Zavoljo tega ne pojdemo v pekel. Jaz pa rečem: Če bi nas to ne potegnilo naravnost v pekel, bi nam pa vtegnilo vsaj k peklu pomagati. Gotovo boste vsi poterdili, da je nespodobno zaderžanje med službo božjo greh. Ali pa mar to ni nespodobno zaderžanje, če kdo, mesto na molitev, misli na ples na tako svetem mestu? Nikar se ne motite, in sami sebe ne slepite. Hudiču je en sam las zadosti, da splete verv, s katero nas zavleče v večno pogubo. En sam perst mu pomóli in prijel bo za celo roko, ter te potegnil za saboj v pekel.

Sliši se tudi: Mi orgljavca plačujemo, toraj imamo mi ž njim zapovedati. Počasi prijatelj! Res da ga plačujete, in sicer plačujete zato, da vam orglja. Toda kako ima orgljati, ne gre vam razsoditi, temuč cerkvi in duhovščini, katera v njenem imenu vodi, kar je cerkvenega. Saj tudi davke vi plačujete, postav si pa vendar sami ne delate, ampak gosposka, katerej davke odrajtujete. Duhovnom tudi biro dajete, vendar nobenemu pametnemu človeku ne pride na misel terjati, da bi duhovni tako pridigovali in učili, kakor bi se spačenemu poželjenju dopadlo, in ne po božji volji in Jezusovih naukih. Ravno taka je z orgljanjem. Ko bi hoteli v cerkvi le ljudem streči in ne Bogu, na jedenkrat bi šlo vse narobe. Eden bi hotel to, drugi zopet kaj drugega. Bila bi zmešnjava, kakor v hiši, kjer hoče vsakdo gospodariti.

* * *

Toliko sem posnel z listkov. Porabil sem vsak stavek, ker vsacega cenim ko dragi biser. Vážna je pa ta pridiga tudi zategadel, ker spoznamo, da so že v predcecilijanski dobi modri možje vedeli ceniti pravo cerkveno glasbo. Takrat, kakor danes, je imela ta sveta stvar nasprotnikov, katere je treba s podukom pridobiti, a ne od sebe odvrčati. Iz opazk, na robéh sè svinčnikom načrtanih, pa tudi povzamem, da je bila cerkvena glasba pred rajnim gosp. Riharjem veliko slabša, popolnem posvetna, in da je že on z brezovo metlo pometal po koru. Da je takrat vladalo tako spoznanje, ko danes, bila bi preustroja cerkvene glasbe že doveršena. A zgodovina počasi koraka, ideje se polagoma razvijajo; dela je ostalo nam še dovolj. Delajmo neustrašeno, kakor rajni gosp. Škofic, osnovelec te pridige, in Bog nam bo trud poplačal.

D o p i s i.

— **Z Dunaja**, 15. avg. — Društvo sv. Ambrozija si je za vpreustrojenje in povzdigo cerkvene glasbe sprejelo v svoj program tudi to, da bo vzdrževalo letne podučevalne kurze za pevovodje, organiste in učitelje petja. Pervi kurz tega mladega društva veršil se je od 1. — 7. avg. t. leta in se je proti vsemu pričakovanju sijajno obnesel. Lahko si društvo sv. Ambrozija z zlatimi čerkami zapiše v svoje anale vseh, kajti vidilo je, da si je zaupanje pridobilo ne samo na spodnjem Avstrijskem, ampak tudi po vseh kronovinah našega cesarstva. S takim priznanjem javnega mnenja pobilo je popolnoma svoje nasprotnike.

Največa zasluga pri tem gré gotovo društvenemu kapelniku g. Jos. Böhm-u. Nekaterim bralcem „Cerkv. glasb.“ je gotovo znano, koliko je ta gospod moral prestati pred nekaterimi ljudmi, ki so njegovemu delovanju na polji cerkvene glasbe stavili raznovrstne zapreke, ga gerdili očitno po javnih listih in brošurah. Stal je skoraj osamljen proti velikemu kerdelu, terpel materialne zgube; opravljali in obrekovali so ga kot nazadnjaka in protivnika prave cerkvene glasbe, češ, da on zamuja prve avstrijske skladatelje, kakor so Haydn, Mozart in Beethoven. Ni čuda, da je gospod terpel veliko na svojem zdravju, kar se mu še sedaj pozna. Pa tudi on lahko triumfira zdaj čez svoje nasprotnike (pseudocecilijance). — On je bil duša podučevalnemu kurzu, pridobivši si za to podvzetje izvrstne moči, namreč vsakemu pianistu znanega strokovnjaka na glasoviru, jako produktivnega profesorja dunajskega konservatorija Ivan Schmitta, potem Cecilijancem že znanega prof. harmonije na konservatoriji g. Fr. Krenna, nadalje tudi g. Maxintsak-a, virtuosa na goslih. Osebo je tudi porabil imenitnega pisatelja o koralu čast. g. o. Ambrozija Kienla iz Emauskega benediktinskega samostana v Pragi. Tem strokovnjakom pridružila sta se še korovodja gg. Jos. Böhm in skladatelj dr. Otton Müller.

Oglasilo se je za ta podučevalni kurz okoli 140 prosilcev, a dovolilo se je le 80, ker so le ti mogli skazati, da so duhovniki ali bogoslovci, ali pa že stalno nameščeni organisti, ali učitelji petja.

Prosili so tudi vstopa poročevalci raznih listov, pa se jim ni dovolil, ker tudi na konservatoriji nimajo dovoljenja poslušati samo zato, da bi dopisovali svojim listom in enostransko kritikovali, kako in kaj da se razlaga.

V ponedeljek 1. avg. ob osmih zjutraj smo se zbrali v prostorni dvorani katoliške društvene hiše. Prof. Böhm nas pozdravi v imenu društvenega odbora, želi vsakemu vdeleževalcu, da bi zares našel tukaj, česar je prišel iskat, namreč še nadaljnega izobraženja v cerkveni glasbi. Društvo ne sili nikogar, da bi moral vseh 8 ur na dan poslušati, ampak vsak, si lahko prostovoljno izbere ure in predmete, pri katerih hoče biti navzoč. — Potem prebere imena vseh, ki so se oglasili in katerim se je dovolil vstop, popraša še posebej vsacega, katere predmete hoče poslušati. Le enih pet izbralo si je posamezne ure, vsi drugi odločili smo se, da hočemo biti pri vseh predavanjih. Vseh skupaj nas je bilo okoli 80, štirje Slovenci, eden iz Goriške, eden iz Sekavske, eden iz Lavantinske in eden iz Ljubljanske škofije.

Kolikor je še časa ostalo do 9. ure, razlagal je o zgodovini cerkvene glasbe. To je nadaljeval še v torek in v sredo od 8. — 9. ure. Razdelil je cel predmet v 3 dele, namreč: o gregorijanskem koralu, o vokalni in instrumentalni glasbi. V kratkih potezah kazal nam je petje prvih kristijanov, omenil zasluge sv. Ambrozija in sv. Gregorija, in opisal delovanje Huchalda in Gvidona Areškega. (Vse to je že „Cerkv. glasb.“ v prejšnjih letnikih obširno popisal.) Pravil je nadalje, kako naglo se je razširil gregor. koral, kako blagodejno je vplival tudi na glasbo narodov sploh; tako da so Gerki in Rusi, ki gregor. koral niso sprejeli, še dandanes v glasbi daleč za drugimi narodi.

V razvijanju vokalne glasbe je prvi menih Huchald, ki je skušal dati koralni melodiji še drugo, organon imenovano. Ta melodija spremljevala je prvo navadno v kvintah ali oktavah, tudi v kvartah. Terce in sekst niso rabili od kraja. Sčasoma začeli so tudi tretji in četrti glas rabiti, tudi takt je prišel v navado. Ali kmalo so začeli skladatelji

hoditi po svojih potih, niso gledali veliko na cerkveni tekst, temuž zlagali maše po kaki navadni posvetni melodiji. Že bi bila kmalu prava cerkvena glasba razpadla, celo Trid. zbor prepovedal je vokalno glasbo, ter postavil samo enoglasni koral za pravo cerkveno petje. Ali sedaj pride sloveči Palaestrina, zloži tri maše, od katerih maša „Papae Marcelli“ slovi še dandanes kot nedosegljiva skladba, ter postavi tako izgled prave cerkvene vokalne glasbe. Zdaj se je tudi začela ljudska pesen. Iz 9. stoletja ohranila se je še ena taka ljudsko-cerkvena pesen. Slove posebno Lutra, kot skladatelja takih pesen, ali po krivici, zakaj najnovejša preiskovanja kažejo, da so protestantske cerkvene pesni vzete iz gregor. koral, k večemu dve ali tri bi bile še Lutrove in še za te je dvomljivo.

Le to je bila Lutrova zasluga, da je on koralno melodijo iz tenora prestavil v sopran in tako mogoče storil ljudstvu, da je lahko pelo resne pesni pri svojih zbiralih.

Instrumentalna glasba bila je od kraja le za spremljevanje in podporo pevcem. Ali ko so pozneje napravili po dva kora in je včasih pevec primanjkovalo, primorani so bili samo en kor napraviti in drugi kor izvršili so instrumentalisti. Ko se je to včasih dobro sponeslo, začeli so skladatelji samostojno tudi za instrumente zlagati. Da so tudi o tem obziru predaleč zašli, da je godba glavni del postala in ne petje, je obče znano.

Drugo uro od 9. — $\frac{1}{2}$ 11. ure vstopi že prileten g. Krenn ter začne razlagati harmonijo in sicer prav od začetka. Ko so mu nekateri hoteli ugovarjati, češ to je nam že znano, odgovori on, da zaradi zveze mora začeti prav od prvih pojmi harmonije, da pa hoče to prav ob kratkem povzeti, ter tako kmalu priti k kontrapunktu, imitaciji in fugi. Bil je zares mož beseda, ter je prav tehtno in razločno govoril o kvartsekt-, sept- in nonakordu, o figuraciji in modulaciji. Ker je zares hitel in si prizadeval, da bi prej ko mogoče to doveršil, pa se zopet bal, da bi mu ne mogli slediti, ali kaj ne razumeti, zato je velikokrat poprašal ali vse razumemo in če se je kateri oglasil in prosil bolj natančnega pojasnila, je zares z vso prijaznostjo še enkrat in bolj obširno ponovil. Se vé da mu je vse eno pri pičlih 6 urah nazadnje časa zmanjkalo in je prav ob kratkem še dal definicijo in nekatera splošnja vodila o kontrapunktu, imitaciji in fugi.

Med $\frac{1}{2}$ 11. in 11. uro imeli smo vsaki dan nekoliko oddihljeja, da smo se lahko pokrepčali z vinom ali hladnim pivom, ki je bilo vsaki dan točno pripravljeno. Tudi za prigrizniti se je kaj dobilo.

Ob 11. uri pride g. Ivan Schmitt, znan po svojih zbirkah za glasovir. On bere naj popred nekoliko o imenitnosti glasbe sploh: da je ona tako rekoč jezik, katerega razumejo vsi narodi, da je posebno pripravna za to, da izlivamo v njo svoje občutke in kako je za tega voljo vkoreninjena po celem svetu. — Potem začne govoriti, kako da se že otroci lahko vadijo takta pri svojih igrar, kako se privadijo hitro poznati note i. t. d.

Sedaj pride k svojemu pravemu predmetu: igranje na glasoviru. Uči, kako se morajo persti deržati, kako celo truplo, kedaj bolj bližje, kedaj bolj daleč, kedaj se igra samo s persti, kedaj z ročnim členom ali s celo roko. Vendar pri zadnjem niso vsi učitelji enih in istih misli.

(Konec prih.) *M. Arko*

— **Iz Radgone**, 26. avg. — Od 14. do 21. avgusta smo imeli pri nas misijon. Visokočastiti gosp. dekan so povabili pri tej priliki našega milostljivega gosp. knezoškofa iz Gradca, in res so nam prevzvišeni gospod to veselje napravili in so prišli v soboto 20. avgusta. V nedeljo ob desetih so imeli veliko mašo in popoldne zadnjo misijonsko pridigo. Pri maši smo peli „Missa in honorem s. Viti M.“ od Frid. Tomec-a, Introitus, Graduale, Offert. in Communio koralno; ker pa je ofertorij koralno spevan prekratek, peli smo še dalje „Lauda Sion“ od Krenn-a, kar je seveda dovoljeno. „Tantum ergo“ od Hanisch-a. Popoldne po blagoslovu je bil „Te Deum“, in sicer je ljudstvo pelo znano zahvalno pesen s takim navdušenjem in tako krepko, da je bilo res veselje poslušati. V ponedeljek ob šestih zjutraj so peli dečki P. Angelik-ov „Pred Bogom“ pri škofovi maši, in ob sedmih pri črni maši „Requiem“ od Foerster-ja. Tako je bila končana slovesnost sv. misijona.

J. Gregor

Razne reči.

— Podučevalni kurs za pevske učitelje in orgljavce, katerega letos pervikrat napravi „Cecil. društvo v Ljubljani“ in katerega smo naznanili že v predzadnji številki našega lista, se bode začel 12. t. m., t. j. ponedeljek ob treh popoldne, in bode trajal do sobote, 17. septembra. Gg. udeležniki naj se zberó ob omenjenemu času v sobi orgljarske šole v Alojznici, kjer se jim bode izročil ves načert podučevalnega kursa. Želimo mnogo poslušavcev in veliko dobrega vspeha za nje in za cerkveno glasbo!

— Zgornje-avstrijskega Cecil. društva 6. občni zbor se je veršil 10. avg. v Steyr-u pod predsedništvom č. g. mestnega župnika, kanonika Armingera. Pri očitnem zborovanju je prvi govoril visokočast. g. prèlat Št. Florijanski ter med drugim rekel, da je bil prej malo gorak za namene Cecil. društva; zdaj pa, ko se je dalje časa s poslušanjem praktično učil navadne necerkvene glasbe, zlasti po dunajskih cerkvah, je prišel do trdnega prepričanja, da so napore za reformo cerkv. glasbe v smislu sv. liturgije resnično hvale in vsestranske podpore vredni, zlasti od strani visokočast. škofijstev; prav zato je pa zdaj zvest prijatelj Cecilijinega društva, in želi, da bi se, kakor on, še marsikdo spreobrn timer k boljšemu prepričanju. V enakem smislu so tudi visokočast. gosp. linški škof F. J. Rudigier zbor pismeno pozdravili. Attendite et imitamini!

— Drugi časniki so že davno poročali o veliki nesreči, ki se je bila pripetila 6. avg. v Bohinjski Bistrici. Ne moremo si kaj, da bi je tudi mi, če tudi le ob kratkem, ne omenili. Skoraj že dozidan stolp se je poderl, velik del nove cerkve porušil in 7 ljudi ubil, med njimi tudi č. g. kaplana J. Jerala. Blagi ranjki, goreč duhovnik, se je tudi trudil za zboljšanje cerkv. petja in z č. g. župnikom vred verlim bistriškim pevcem mnogo cerkv. muzikalij preskerbel. Komaj 4 dni pred nesrečo prejeli smo z Bistrice list, v katerem se ranjk. gospodu kaplanu za to njegovo skerb topla hvala izreka. Bog mu jo tam na unem svetu stotero poverni! R. I. P.

— O „Hrvatski misi“ (o. Pet. Knežević-a — za muški zbor udesio Fr. Š. Kuhač) doslej še nismo čuli mile sodbe; veščaki jo obsodijo. Tako n. pr. nam piše mož, čigar okus in vednost v cerkv. glasbi sta zanesljiva, da je ona „misa“ „Stümperwerk“ z revno fantazijo, poln harmoničnih napak; tekst je strašansko obrezan, celo besede so raztergane, predslovje od glavne besede drugemu glasu pridruženo. „I uskrnu treči dan po —“ pojó basi, tenori pa začnejo cviliti „pismih“ (! ! !) i. t. d. „Svet“ se poje 9krat; a kdo da je svet, o tem ni duha ne sluha. Konec „Sanctus-a“ je: Jagančje Božji (Agnus, sic!) — Benedictus pa je popolnem spodletel. — Iz podložnega teksta, ki ni staroslovenski niti hrvatski (nekateri ljudje v Ljubljani so mislili, da so pevci peli latinsko!) se vidi, da so bili izvirni napevi na latinski tekst zloženi; glej pisavo not namesto . Pravi monstrum glasbine nevednosti je harmonizacija pesni Matere božje v tem snopiči z bas-solom in s tritonom na konci, kar so stari imenovali „diabolus in musica“. Čisto nič tedaj ne vé skladatelj in izdatelj o koralu in starih cerkvenih tonih. Le „švindel“ dela, kdor se z nevednostjo baha; treba prej dobro in temeljito izučiti se, ne pa národno reč diskreditirati in cerkveno petje kaziti.

Listnica vredništva: Častitim gospodom M. S. v Št., J. Z. v K., L. R. v B. B.: Prosimo, poterpíte; za danes ni bilo mogoče.

Opominj. One p. n. gospode naročnike, ki so z naročnino zaostali, prosimo, naj blagovolijo poslati jo

opravništvu „Cerkv. glasbenik-a“,

mestni trg št. 10.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnježda**. — Odgovorni vrednik muzik. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.